

Danmark og euroen

ØMU'en og finanspolitikken: Stabilitets- og Vækstpagten

Hvad siger Stabilitets- og Vækstpagtens finanspolitiske regler, hvad er forskellen på reglerne for lande i og uden for euroen, hvad betyder Stabilitets- og Vækstpagten for beskæftigelsen, og er reglerne fleksible?

- Dansk eurodeltagelse vil ikke stramme kravene til finanspolitikken i Danmark. Alle 27 EU-lande – ikke kun eurolandene – er omfattet af de grundlæggende fælles EU-regler for finanspolitik. Det gælder både Traktatens regel om, at det offentlige underskud ikke må overskride 3 pct. af BNP, og det gælder Stabilitets- og Vækstpagtens princip om, at den offentlige saldo i gennemsnit bør være tæt på balance. Danmark er derfor forpligtet til at overholde 3-procentsgrænsen for det offentlige underskud på præcis samme måde som eurolandene.
- Forskellen på eurolande og ikke-eurolande er, at eurolandene kan få en skærpet anbefaling hvis de efter gentagne advarsler fortsat ikke efterlever reglerne, og i princippet kan de straffes med moderate økonomiske sanktioner i tilfælde af større regelbrud. Det kan ikke-eurolande ikke.
- For Danmarks vedkommende kan brud på Traktatens underskudsregler ikke føre til direkte økonomiske sanktioner fra EU. I Danmark, hvor finanspolitikken imidlertid skal understøtte fastkurspolitikken troværdighed, kan uforholdsmæssigt store offentlige underskud medføre stigende lange renter og pres på kronkursen. De finansielle markeders reaktion på store underskud vil efter alt at dømme udgøre en større økonomisk omkostning for Danmark end de mulige sanktioner i euroen. Af hensyn til den danske fastkurspolitik skal finanspolitikken således reelt være strammere uden for euroen end inden for euroen.
- EU-landene gennemførte i 2005 en god reform af Stabilitets- og Vækstpagten. Reformen indførte større fleksibilitet i forhold til 3-procentsgrænsen og der blev lagt større vægt på, at man bør spare op i gode tider for at have råd til at sætte gang i aktiviteten i dårlige tider, og på at finanspolitikken skal tage højde for den langsigtede holdbarhed, således at man sikrer finansieringen af den fremtidige velfærd i lyset af det stigende antal ældre.
- Stabilitets- og Vækstpagten er ikke primært et sanktionsinstrument, men først og fremmest en ramme til at hjælpe medlemslandene til en sund finanspolitik. Hvis finanspolitikken er på galt spor skal landene forklare sig, og får støtte til og råd om den politik man bør følge for at få finanspolitikken tilbage på sporet.
- Stabilitets- og Vækstpagtens regler og principper om sunde offentlige finanser går hånd i hånd med målet om at sikre høj beskæftigelse. Sunde offentlige fi-

nanser skaber – sammen med prisstabilitet og strukturreformer – det bedste grundlag for vækst og velfærd samt lav ledighed og høj beskæftigelse.

- Man kan ikke opnå en holdbar stigning i beskæftigelsen via konsekvent lempelig finanspolitik og store budgetunderskud, men finanspolitikken kan bruges til at øge beskæftigelsen på kort sigt, f.eks. under en lavkonjunktur. Dette hensyn til beskæftigelsen er netop et hovedformål med Stabilitets- og Vækstpagtens princip om en offentlig saldo, der i gennemsnit er tæt på balance: Hvis man sparer op i gode tider (højkonjukturer), har man et råderum til at sætte gang i aktivitet og beskæftigelse i dårlige tider (lavkonjukturer).
- Hvis man overholder Stabilitets- og Vækstpagten, vil man således have tilstrækkelig råderum til at gennemføre en finanspolitisk lempelse, som Danmarks 'ny kurs' i 1993-1994, uden at overskride 3-procentsgrænsen.
- EU-landenes erfaringer bekræfter, at der ikke er nogen modstrid mellem sunde offentlige finanser og høj beskæftigelse, tværtimod: De lande, som fører den sundeste finanspolitik har typisk også højest beskæftigelse og lavest ledighed. Danmark har i de senere år haft EU's største budgetoverskud og højeste beskæftigelse. Nederlandene, Østrig, Irland, Luxembourg samt Finland og Sverige er også gode eksempler på lande, der typisk har haft sundere offentlige finanser og højere beskæftigelse end EU-gennemsnittet.
- Stabilitets- og Vækstpagtens principper for sunde offentlige finanser styrker medlemslandenes mulighed for at gennemføre politiske prioriteringer på f.eks. velfærdsområdet: Hvis man nedbringer sin gæld, skal man bruge færre penge på renteudgifter og kan dermed bruge flere penge på andre prioriteter. Pagten indeholder derimod ingen regler om velfærdspolitik, skattepolitik, socialpolitik, arbejdsmarkedspolitik, fordelingspolitik, størrelse og sammensætning af offentlige udgifter og indtægter, der alt sammen alene er det enkelte lands ansvar.
- Stabilitets- og Vækstpagtens regler er meget fleksible, især i dårlige tider med lav beskæftigelse. Et land vil eksempelvis typisk helt blive undtaget, hvis BNP-væksten er negativ eller har været meget lav i længere tid. Man kan også få udskudt sine anbefalede tidsfrister for at få bragt underskuddet ned under 3 pct. af BNP, hvis man har gennemført de anbefalede forbedringer af finanspolitikken, men det alligevel ikke er lykkedes at få nedbragt underskuddet på grund af uventet svag vækst.
- Traktaten og Stabilitets- og Vækstpagten gælder naturligvis for både store og små lande, og alle lande skal derfor rette sig herefter. Over halvdelen af EU-landene har været genstand for 'proceduren for uforholdsmæssigt store underskud' (underskud større end 3 pct. af BNP), herunder alle de fire største lande: Tyskland, Frankrig, Italien og Storbritannien. Tyskland er – sammen med Grækenland – det land, der er kommet længst i proceduren, idet Tyskland af de øvrige lande modtog en skærpet anbefaling i begyndelsen af 2006.